

Editorial

Sumari

XII Congrès d'Arxivística de Catalunya Conclusions i novetats

Durant els tres dies que ha durat el XII Congrès d'Arxivística de Catalunya, celebrat a la ciutat de Tarragona, hem tingut l'oportunitat d'escoltar i debatre sobre els diferents plantejaments i punts de vista que suscita la qüestió de l'accés als arxius, d'una banda, per part dels ponents i, de l'altra, de les intervencions que han expressat els assistents als debats.

S'ha tractat de l'accés als arxius des de la perspectiva del lliure accés a la documentació i a la informació continguda en un document, sigui quin sigui el seu suport; l'accés com a activitat centrada en un lloc concret, el servei d'arxiu, amb uns actors que som nosaltres, els professionals de l'arxivística i de la gestió documental, i també des del punt de vista dels usuaris; l'accés a la documentació i a la informació com a dret propi i característic de les societats i dels estats democràtics.

Hem arribat a la conclusió que en els darrers anys s'ha fet feina, però que encara en queda per fer perquè s'acompleixin el dret al lliure accés i el principi de la transparència administrativa.

Hi ha moltes normes, però no estan coordinades, i habitualment aquesta situació crea confusió, tant als arxivers com als ciutadans. Per tant, s'han d'elaborar procediments clars, procediments interns i protocols dins de l'Administració, instruments clau que serveixin de norma per al bon funcionament dels serveis d'arxius, que a la vegada assegurin el compliment del dret d'accés de l'usuari a la informació amb el mínim de restriccions possibles.

En segon lloc, els serveis d'arxiu han de comptar amb els mitjans personals i econòmics suficients per poder conèixer i informar del què es té: publicar la informació sobre la documentació que es custodia en els centres d'arxiu. Així s'acompliria el principi de transparència administrativa que tant reclama el ciutadà, i d'altra banda, la funció de servei públic que oferim com a treballadors de l'Administració pública. També hem constatat que els professionals de l'arxivística i la gestió documental ens "hem de posar les piles" per afrontar la part que ens pertoca, que és molta, en l'aplicació de la Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics, i del Decret 56/2009, de 7 d'abril, per a l'impuls i el desenvolupament dels mitjans electrònics a l'Administració de la Generalitat de Catalunya. Està clar que la nostra és una professió que necessita formació constant per assolir els reptes de l'Administració electrònica.

Pel que fa a aquest últim punt, i com ja es va dir en les primeres conclusions, és necessari reclamar els mitjans econòmics, humans i organitzatius per desenvolupar i aplicar aquestes normes i per implantar sistemes de gestió documental en el si de les institucions en què treballem.

Per últim, amb l'elaboració d'una llei d'accés a la documentació i a la informació pública de Catalunya, creiem que quedarien resoltes moltes de les qüestions plantejades: la fi de les restriccions arbitràries, claredat i equilibri entre el lliure accés i la protecció de dades, entre el voler saber i els drets a la intimitat i la vida personal. Com deia un dels ponents, l'arxiver neozelandès Chris Adam, "com arxivers cada cop estem més abocats a la paradoxa d'haver de conciliar dues grans idees alhora contradictòries: el desig de saber i el desig de privacitat".

D'altra banda, des d'aquest editorial del *Butlletí* de l'AAC, volem aprofitar per agrair la col·laboració tant de les persones com de les institucions que han fet possible que el XII Congrès hagi estat un èxit de participació i també la professionalitat dels ponents i participants de les taules rodones.

En un altre ordre de coses, volem fer difusió d'algunes propostes de la nova junta elegida en l'Assemblea Extraordinària que es va celebrar durant el Congrès de Tarragona.

Algunes de les propostes són la continuació de projectes engegats amb anterioritat: la publicació

El vocal informa

El grup de treball sobre competències professionals

Notícies

De l'arxiu a l'arxiver

Josep Maria Crosas Manlleu

Pautes de conservació

La formació del conservador restaurador d'obra gràfica, material d'arxiu i bibliogràfic

La ressenya

Els arxivers fora de Catalunya

Manuel Melgar Camarzana

La Junta informa

Edita:

Associació d'Arxivers de Catalunya

Redacció:Rocafort, 242 bis, 3r. 08029
Barcelona

Tel. i fax: 934 19 89 55

a/e: associacio@arxivers.com

Coordinació:

Albert Curto i M. Luz Retuerta

Disseny i producció:

Disseny Visual, SL

Impressió:

Alpres, Mèxic 19

Dipòsit Legal: 292/89

ISSN: 0214-6924

del *Manual d'arxivística* i gestió documental, el grup de treball d'InterPARES, el grup de treball de competències professionals, la formació contínua, l'Observatori d'Arxius i Televisions Locals, etc. Però n'hi ha d'altres que són noves. Volem treballar en la difusió de l'AAC en els àmbits en els quals creiem que cal incidir més, per això volem confeccionar, per exemple, una nova pàgina web de l'AAC, més activa i participativa, i elaborar un tríptic informatiu de què és l'AAC i dels serveis que ofereix que serveixi

d'instrument per donar-nos a conèixer en l'empresa privada i les institucions amb l'objectiu d'explicar-los qui som i què fem.

Finalment, la nova Junta Directiva vol engegar un procés de reflexió al voltant de la qüestió del canvi de nom de l'AAC i d'alguns dels seus objectius fundacionals per incloure-hi la funció de "gestió documental". És tracta d'adequar els estatuts i el nom de l'Associació a la realitat actual de la nostra professió. En relació amb aquest tema, ja us anirem informant.

El vocal informa

El grup de treball sobre competències professionals

—
Josep Conejo Muntada
Vocal de Treball i Estatus Professional

El passat dia 22 de maig, en el marc del XII Congrés d'Arxivística de Catalunya celebrat a Tarragona, es van presentar els primers resultats del grup de treball sobre competències professionals de l'Associació d'Arxivers de Catalunya.

La Junta Directiva de l'Associació va acordar crear aquest grup de treball el febrer de 2008, per tal de participar en el grup que l'SPA i Eurbica han organitzat dins del Consell Internacional d'Arxius sobre el mateix tema. Aquesta idea de desenvolupar un model de competències professionals a escala europea sorgí a Varsòvia el 2006.

L'objectiu pel qual es crea el grup de treball és establir una metodologia per tal de definir les competències professionals dels arxivers, i que aquesta sigui acceptada i reconeguda tant pels mateixos professionals com per altres sectors aliens a la professió (empresa privada, sector públic, sectors afins...). I amb la finalitat que el resultat del treball del grup es difongui i es defensi en els diferents fòrums del món laboral.

Davant del repte de la definició de les nostres competències professionals, es va voler crear un grup el més heterogeni possible però que, alhora, integrés totes les realitats que hi ha en els nostres arxius, i és per això que s'han triat socis i sòcies dels diferents àmbits i de les diferents realitats dels arxius. Els membres que formen part activa del grup són: Joan Boadas (Arxiu Municipal de Girona), Àngels Bernal (Arxiu Nacional de Catalunya), Jordi Vilamala (Diputació de Barcelona), Glòria Gimeno (Arxiu Municipal de Caldes de Montbui), Jordi Serchs (Arxiu Municipal de Barcelona), Jaume Sardà (Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental de la Generalitat de Catalunya), Remei Perpinyà (Escola Superior d'Arxivística i Gestió Documental) i Josep Conejo (Arxiu Municipal de l'Hospitalet i coordinador del grup).

L'amplitud del camp de treball ha obligat el grup a limitar el seu àmbit d'estudi a les normes d'obligat compliment (lleis) i a les normes de bones pràctiques que són majoritàriament acceptades pel col·lectiu professional (normes ISO), d'aquesta manera es disposa d'una base de treball sòlida, ja que el material estudiat és un material àmpliament respectat. També s'ha tingut en compte l'àmbit d'influència dels dos grups de documentació: les lleis tenen un àmbit d'influència local o nacional, i les

Reunió de treball de l'SPA/Eurbica a París.

normes són d'abast internacional o global. De totes maneres i malgrat la reducció del nostre camp d'estudi, el ventall de documents que hi ha per treballar és molt ampli i, per tant, el grup ha decidit començar per les normes i lleis més generals, en què poden aparèixer ja definides les nostres competències i en les quals poden apuntar les principals funcions que s'atribueixen als professionals de l'arxivística. Per tal de poder explotar i analitzar el buidatge de funcions i competències que hi ha a la legislació bàsica i a les normes ISO, el grup de treball ha dissenyat una base de dades. A partir del resultat d'aquesta anàlisi, es redactaran els documents finals.

El 10 i 11 de juny es va celebrar a París una reunió de treball del grup de treball de l'SPA/Eurbica, en què l'Associació va presentar a escala europea els primers resultats del nostre grup de treball. En aquesta reunió hi participaren: Caroline Brown (Escòcia), Patricia Whatley (Escòcia), Josep Conejo Muntada (AAC), Carmen Cuevas Blanco (Ministeri de Cultura, Espanya), Berndt Frederikson (Suècia), Thijs Laeven (Holanda), Agnès Lejob (França), Jari Lybeck (Finlàndia) i Christine Martinez (França i coordinadora del grup).

En aquesta trobada es va acordar l'esquema del manual per establir la metodologia per tal de definir les competències professionals dels arxivers a escala europea. L'esquema de treball del manual queda de la manera següent: presentació del projecte; perfils professionals; perfils competencials; formació i adquisició de les competències professionals; avaluació i certificació de les competències; forma de comunicar el projecte, i per últim, un apartat de recursos i experiències. L'AAC s'encarregarà del capítol d'avaluació de les competències.

L'Observatori d'Arxius i Televisions Locals es va reunir a Girona

Joan Antoni Jiménez

El passat dia 11 de maig va tenir lloc a la seu del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de l'Ajuntament de Girona la quarta reunió de l'Observatori d'Arxius i Televisions Locals, iniciativa en què participa l'Associació d'Arxivers de Catalunya des de la seva creació el mes de març de 2008.

L'Observatori, promogut conjuntament pel CRDI, l'Arxiu Nacional d'Andorra, la Xarxa Audiovisual Local i l'AAC, té com a objectiu fonamental contribuir a preservar el patrimoni audiovisual procedent de les televisions locals. En el transcurs del darrer any, diversos organismes i institucions procedents de l'àmbit dels arxius i de les televisions locals del territori català i andorrà s'han sumat a aquesta iniciativa.

En aquest primer any de funcionament, les activitats dutes a terme han servit per fomentar les bones pràctiques en l'àmbit professional de la gestió dels arxius audiovisuals. També s'ha aprofundit en l'inventari del patrimoni audiovisual català i andorrà procedent de les televisions locals a través d'una sèrie d'enquestes que han posat de relleu l'enorme quantitat d'hores de vídeo que hi ha emmagatzemades en els arxius (amb els resultats de les enquestes s'han quantificat més de 137.000 hores). Així mateix, l'Observatori, a través de les seves comissions de treball, ha elaborat diversos estudis encaminats a establir les bases metodològiques per al treball en els arxius i a aclarir quins són els requeriments en les noves tecnologies de gestió i emmagatzematge del vídeo digital.

Enguany, a més, l'Observatori d'Arxius i Televisions

Locals ha rebut per part del Consell Internacional d'Arxius una subvenció per desenvolupar una "Guia de bones pràctiques per a la creació d'un Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals", la qual cosa posa en evidència l'interès que ha suscitat aquesta iniciativa i la possibilitat d'exportar-la a altres indrets del món.

Pel que fa a les resolucions d'aquesta darrera reunió, els compromisos adoptats van ser el desenvolupament de requeriments per a la creació d'un programari de gestió dels arxius audiovisuals, l'elaboració de la "Guia de bones pràctiques per a la creació d'un Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals", l'elaboració d'un model per al diagnòstic dels fons de documentació audiovisual custodiats en els arxius i televisions locals amb la finalitat de completar l'inventari del patrimoni audiovisual de Catalunya i Andorra, i l'organització de tallers i visites per a la formació dels professionals dels arxius.

1st International Symposium - Korea 2009 Seoul, South Korea

Miquel Serra
Director TEAM Catalunya
InterPARES 3 Project

Els dies 3, 4 i 5 de juny va tenir lloc a la ciutat de Seul (Corea del Sud) el I Simposi Internacional del projecte internacional InterPARES 3 a les instal·lacions dels Arxius Nacionals de Corea (NAK). Tant la cimera com el simposi d'InterPARES 3 es van realitzar dins dels actes del 40è aniversari de la constitució dels NAK, concretament, amb la Conferència Internacional de Gestió de Documents (*The 40th Anniversary of the National Archives of Korea - International Conference on Records Management*). El grup de treball de l'Associació d'Arxivers de Catalunya (*TEAM Catalonia*), a través del director i coordinador del grup, Miquel Serra, el dia 3 de juny, a la cimera del grup internacional d'InterPARES 3 Project (*International TEAM*) va presentar i comentar l'informe

sobre la recerca i les activitats que ha dut a terme el grup entre el mes d'octubre de 2008 i maig de 2009. Especialment, va posar èmfasi en els treballs realitzats respecte de l'estudi general de la terminologia d'InterPARES 3. El desenvolupament de la cimera va ser presidida per la directora del projecte, Luciana Duranti, que va exposar la situació actual de la recerca i del projecte en aquesta tercera fase i totes les noves tasques que hauran de realitzar cadascun dels grups de treball; a continuació, el coordinador, Randy Preston, va exposar la situació dels casos d'estudi que porta el TEAM del Canadà, i tot seguit, cada director dels diferents grups de treball d'IP 3 va exposar la revisió i discussió i aprovació de l'estat i activitats de la recerca que du a terme cada grup; en el cas de l'Associació d'Arxivers de Catalunya, el ponent va ser Miquel Serra que presentà l'informe: Recerca i activitats del TEAM Catalonia (d'octubre de 2008 a maig de 2009).

D'altra banda, el dia 4 de juny, el grup de treball de l'Associació d'Arxivers de Catalunya (*TEAM Catalonia*) va presentar en el Simposi la ponència "Preservació dels documents-e vitals a les universitats". Aquesta ponència es basa en els resultats preliminars del cas d'estudi que està desenvolupant l'Arxiu de la Universitat Pompeu Fabra (*test-bed partner*), en col·

laboració amb l'Arxiu de la Universitat de Girona. A continuació es presenta la temàtica i els continguts de la resta de ponències del I Simposi Internacional del Projecte InterPARES 3:

Dijous 4 de juny

Sessió 1

- "Presentació del projecte InterPARES 3 Project", a càrrec de Luciana Duranti.

- "Cap a un procediment estàndard de migració", Sam Oh, Corea.

- "Els reptes del desenvolupament d'un glossari comú a través de diferents països i llengües en el projecte InterPARES 3: exemples de les experiències del TEAM de Brasil", Claudia Lacombe Rocha, Brasil.

Sessió 2

- "La preservació dels documents-e vitals a les universitats", Miquel Serra Fernández, Catalunya.

- "L'arquitectura i les metadades d'arxivament del web per el sector públic coreà", Kyu-Chul Lee, Corea.

- "Arxivament i preservant e-mail", Mariella Guercio, Itàlia.

- "Gestionant la recerca primària de dades i documents per a la Recerca en institucions de recerca i organitzacions vinculades: a través dels casos d'estudi del TEAM de Malàisia", Rusnah Johare, Malàisia.

- "Els reptes i les estratègies per a la gestió de documents electrònics en les organitzacions públiques: troballes del cas d'estudi del TEAM de Xina", Jian Wang, la Xina.

- "Els reptes de la migració com a estratègia de preservació a llarg termini: troballes del TEAM de Noruega i LongRec", Feng Luan, Noruega.

- "Avaluació de les condicions institucionals per a la gestió de documents electrònics (ERM) a Turquia:

resultats de les enquestes portades a terme en 17 institucions", Tolga Çakmak, Turquia.

Divendres 5 de juny

Sessió 1

- "L'impacte de la cultura organitzativa en els socis institucionals (test-beds) en l'acció de la recerca en el procés dels casos d'estudi: algunes troballes preliminars del TEAM del Canada", Luciana Duranti, el Canadà.

- "La gestió dels documents electrònics judicials: un exemple de cas d'estudi del TEAM de Malàisia", Nurussobah, Malàisia.

- "Cap a la preservació, descripció i arranament dels documents del web. Un cas d'estudi de l'arxivament d'un espai d'e-aprenentatge en un seminari professional", Paul Wu Horng-Jyh, Singapur.

- "Una estratègia per a la formació en preservació de documents electrònics a Mèxic", Randy Preston, Mèxic.

D'altra banda, en la Conferència Internacional de Gestió de Documents del dimecres 3 de juny es van presentar els treballs següents:

- Status quo o prospectes de l'EDRMS (*Electronic Document and Records Management System*). basat en les metadades a Austràlia, a càrrec de Barbara Reed, Austràlia.

- Status quo o prospectes de l'RMS (*Records Management System*), d'acord amb el flux de treball a Nova Zelanda, a càrrec de Greg Goulding, Nova Zelanda.

- Status quo o prospectes de l'RMS (*Records Management System*), a Corea, a càrrec del professor Moon-won Seol.

- Debat.

De l'arxiu a l'arxiver

Josep Maria Crosas Manlleu

Arxiu Municipal de Malgrat de Mar

Quan l'amic Albert em va proposar d'escriure alguna cosa en aquesta secció del *Butlletí* em vaig quedar una mica parat. No m'esperava una cosa així. I, a més, vaig pensar que no tenia ni el perfil ni segurament el currículum necessari perquè a algú li pogués interessar la meua vida "arxivística". Em va dir que deixava la Junta de l'Associació i que havia pensat en mi per al darrer *Butlletí* que coordinava. Vaig pensar que la proposta responia a una qüestió de confiança cap a la meua persona i la vaig atribuir als anys de joventut que vam viure junts a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona.

Uns anys més tard, l'Albert i jo ens hem trobat fent d'arxiviers. Després d'uns anys de recerca laboral, ambdós retornàrem a les nostres ciutats d'origen. Ell a Tortosa; jo, a Malgrat. Fer d'arxiver en una altra ciutat segurament no ens hauria interessat tant. En el nostre cas, almenys en el meu, l'opció de l'arxiu ha estat també una opció de vida, de retorn a un

poble. En principi, una opció de qualitat de vida. Aquest retorn no va ser immediat. Tot i que figurava en el pressupost de l'Ajuntament de Malgrat, van trigar uns quants anys a convocar la plaça de "tècnic d'arxiu". Alguns dissabtes a la tarda i alguns diumenges, mentre no es convocava la plaça, vam elaborar, amb dos companys, un primer inventari de la documentació històrica de l'Arxiu Municipal, seguint les indicacions de l'històric llibre del Servei d'Arxius de la Generalitat publicat el 1982 amb el títol de *Els arxius històrics municipals: normes bàsiques de classificació*. Mentrestant, vaig entrar a treballar a la Generalitat i després d'unes quantes oposicions, vaig aconseguir formar part del cos superior de Planificació Lingüística. Era l'època de l'Aïna Moll, de l'Isidor Marí...

Quan ja tenia la vida laboralment resolta, es va convocar la plaça de tècnic superior d'arxiu a l'Ajuntament de Malgrat. El temari era el mateix que el del cos d'arxiviers dels Arxius Comarcals del Departament de Cultura.

ment de Cultura de la Generalitat de Catalunya: un reguitzell enorme de temes d'allò més divers. M'hi vaig presentar i vaig guanyar la plaça.

D'això ja fa uns quants anys (1991) i el temps ha transcorregut de pressa. Hem passat per moltes etapes. Per començar, hem passat de l'arxivador a l'arxiver (una anècdota comuna a tota una generació de treballadors dels arxius). Hem posat ordre a un caos inicial que deixava a l'atzar qualsevol possibilitat de trobar res. Hem promogut recerca, hem atès quantes escoles ens ho han demanat i hem fet força difusió, la qual cosa en molts moments ens ha robat bona part de la nostra energia. Als arxius municipals com el de Malgrat, quan fas una cosa, en deixes de fer una altra, i sovint no n'acabes cap. Vull dir que no hi ha una estructura suficient de personal. Des de fa deu anys a Malgrat organitzem el que vam batejar en el seu moment com a "Matinals d'Història" i s'ha de dir que han funcionat i funcionen, més del que inicialment ens pensàvem. Hem fet més de 30 matinals i prop de 20 dossiers que repartim el dia de la conferència. Hem recuperat fons fotogràfics, publicat una desena de llibres i preparat unes quantes exposicions, la majoria amb un èxit social inqüestionable...

Però hi ha qüestions bàsiques que encara no tenim resoltes. Després de tants anys, per exemple, con-

tinuem sense tenir unes instal·lacions adequades. Les dependències pròpies de l'arxiu estan disperses per l'Ajuntament i hem anat perdent petites batalles d'espai. Hem hagut de logar un dipòsit extern, que reuneix encara menys condicions que les de l'Ajuntament. La situació, però, ha començat a canviar, perquè ja s'han donat els primers passos per a que es pugui fer realitat la instal·lació d'un edifici d'arxiu de nova planta al costat d'una casa modernista que cal remodelar, i que és a quatre minuts de l'Ajuntament.

Segurament no dec haver fet bé moltes coses perquè encara hi hagi aquestes elements bàsics i d'altres per solucionar. El regust, com no pot ser d'una altra manera, tira cap a agredolç. Tanmateix, tinc la sort de treballar en una feina complexa que m'agrada i m'estimula.

Escric aquestes línies pocs dies després d'un magnífic congrés d'arxivística a Tarragona. Un congrés que representa una injecció de coneixement considerable i, al mateix temps, una visualització dels grans reptes que ens esperen.

Amb els anys, el que en anteriors congressos havia estat motiu de desànim i fins i tot de desesperació s'ha convertit amb un "faré el que podré" i "no m'hi posaré més pedres al fetge". Amb els anys, continuem treballant per tenir la casa ben endreçada i ben descrita, ara amb la Nodac. Amb els anys hem començat a aplicar les taules d'avaluació documental. I, ja mateix, intentem intervenir en els passos que es donen o s'han de donar de cara a l'Administració electrònica.

L'amic Albert em diu que m'ha sortit un text sincer i emotiu. Segurament deu ser així, perquè l'he escrit d'una tirada i sense deixar-lo reposar gaires dies. Si m'hi penso una mica, potser ho hauria d'haver deixat córrer, això de l'escrit. Tanmateix, si has arribat fins aquí, gràcies (en nom del meu amic).

Pautes de conservació / fongs i lepismes

La formació del conservador restaurador d'obra gràfica, material d'arxiu i bibliogràfic

—
**M. Àngels Balliu Badia,
Miquel Mirambell Abancó i
Marcel Pujol Hamelink**
Escola Superior de
Conservació i Restauració de
Béns Culturals de Catalunya
www.xtec.cat/escrbcc

La tasca de conservació i restauració consisteix en l'examen, la diagnosi dels danys i l'actuació restauradora sobre els béns culturals, a més de les tasques de conservació preventiva, salvaguarda i manteniments d'aquests béns.

El conservador restaurador de béns culturals és el professional responsable de la conservació i restauració material dels béns culturals, així com de determinar els criteris d'intervenció, amb els coneixements necessaris per fer tractaments i garantir-ne la integritat i transmissió al futur.

El professional de la conservació i restauració ha de ser capaç d'intervenir amb rigor, subjecte als plantejaments que es deriven de la seva investigació historicocientífica, sense deixar, però, de banda la sensibilitat artística i l'habilitat manual.

El conservador restaurador d'obra gràfica, material d'arxiu i bibliogràfic és, doncs, el tècnic que en els processos d'actuació sobre aquests béns culturals actua com a eix del diàleg interdisciplinari que

es desenvolupa entre diferents professionals (arxivistes, bibliotecaris, documentalistes, historiadors, paleògrafs, químics, físics, biòlegs...) per tal de fer la diagnosi prèvia a qualsevol actuació i establir els criteris que s'han de seguir. Un cop establerta la diagnosi, ha de relacionar les dades procedents dels diferents camps, establir propostes globals de tractament i instrumentar les conclusions discutides i acceptades per l'equip interdisciplinari. És també competència del conservador restaurador determinar l'actuació que s'ha de seguir i, sobretot, la realització de qualsevol tipus d'intervenció directa sobre l'obra gràfica, el divers material d'arxiu i els fons bibliogràfics.

A Catalunya, actualment, els estudis de conservació i restauració de béns culturals s'imparteixen a l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya (ESCRBCC), localitzada a Barcelona. Aquests ensenyaments superiors s'estructuren en tres anys, amb un primer curs comú

i dos d'especialitat, que poden ser les següents: conservació i restauració del document gràfic, conservació i restauració d'arqueologia, conservació i restauració d'escultura i conservació i restauració de pintura.

Els alumnes que superen aquests estudis obtenen el **títol superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals**, equivalent a tots els efectes al títol de Diplomata Universitari segons estableix la Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, de l'ordenació general del sistema educatiu, art. 49.1, que indica, a més, l'especialitat cursada.

En l'actualitat ens trobem en un moment de transformació del sistema educatiu cap a l'anomenada convergència europea, que ha de suposar l'adaptació d'aquests ensenyaments a l'espai europeu d'educació superior (conegut com a Procés de Bolonya). Aquesta adequació ha de representar una nova metodologia d'ensenyar i aprendre, una millora de la qualitat i l'afavoriment de la mobilitat formativa i professional, i requerirà, entre altres canvis, una reordenació acadèmica i implantar un nou pla d'estudis que integri el sistema europeu de transferència de crèdits (ECTS).

La ressenya

SERRA SERRA, Jordi.
Los documentos electrónicos: qué son y cómo se tratan

—

Alicia Pozo
Arxiu Municipal de Parets del Vallès

Sovint acudim a la contraportada d'un llibre per decidir, en les deu o quinze línies que té, si ens interessa la temàtica o si la història que explica ens enganxarà des de la primera pàgina.

A la contraportada de *Los documentos electrónicos: qué son y cómo se tratan*, de Jordi Serra Serra, es plantegen un seguit d'interrogants que empenyen a obrir el llibre per comprovar-ne les respostes que proposa. Aquests interrogants només constitueixen l'aperitiu dels que, en obrir les pàgines, l'autor ens anirà presentant de manera més desenvolupada,

Així, doncs, a les escoles superiors de conservació i restauració de béns culturals, i per encàrrec de les administracions educatives, s'està col·laborant en l'elaboració del futur grau en Conservació i Restauració de Béns Culturals, regulat per la nova Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE) (BOE, núm. 106, 4.5.2006), segons la qual aquests **estudis solament es poden impartir a les escoles superiors de conservació i restauració**. En acabar s'obté el títol de Graduat en Conservació i Restauració de Béns Culturals equivalent, a tots els efectes, al títol de Graduat Universitari. D'altra banda, aquest grau, l'únic oficial i específic que s'impartirà a l'Estat espanyol pel que fa a conservació i restauració de béns culturals, és previst que es comenci a impartir el setembre de 2010.

Els nous plans d'estudis de les ESCRBC estaran estructurats, doncs, en quatre anys acadèmics, de 60 crèdits ECTS cada un, amb un total de 240 crèdits ECTS. Els dos primers cursos comuns garantiran l'adquisició dels recursos necessaris per assolir el posterior nivell d'especialització en els dos anys següents. Les especialitzacions seran les quatre mateixes que s'imparteixen actualment a l'ESCRBCC i s'hi afegiran la conservació i restauració tèxtil i la conservació i restauració del mobiliari.

Per tant, la finalitat d'aquests estudis és i continuarà sent preparar personal qualificat professionalment, competitiu i capaç de fer de manera argumentada intervencions complexes de conservació i restauració, servint-se de tota la documentació i informació disponible a fi de desenvolupar amb la màxima qualitat l'activitat de conservació i restauració.

Conseqüentment, el professional més idoni que pot intervenir en el camp de la conservació i la restauració en els fons custodiats per arxius, biblioteques i museus, que englobem dins la denominació de document gràfic (sobre suport cel·lulòsic i proteic), és el titulat en Conservació i Restauració de Béns Culturals amb l'especialitat de Document Gràfic per les escoles superiors de conservació i restauració de béns culturals, ja que són els únics que tenen la formació específica i adequada a les competències professionals que han de desenvolupar.

acompanyats, en moltes ocasions, de les propostes que ofereix.

Fent servir les paraules que el mateix Jordi Serra apunta en la introducció del llibre, el seu objectiu és oferir "un panorama general que permeti connectar la problemàtica relacionada amb la gestió i la conservació dels documents electrònics". Per tant, és natural trobar des de l'òbvia definició de document electrònic fins a capítols sencers dedicats als sistemes de seguretat o a les normes internacionals que afecten aquest tipus de docu-

ments, com la coneguda ISO 15489 o el projecte internacional InterPARES, impulsat per la British Columbia University.

Des de l'inici, es qüestionen fonaments de l'arxivística tradicional tan interioritzats pels arxiviers, com ara el de document, el d'original o el de la integritat o els valors del document. Conceptes com el *workflow* ens endinsen no solament en un canvi transcendental en la gestió dels documents, sinó en una transformació radical en el model de gestió i funcionament de les organitzacions, siguin públiques o privades. L'evolució d'aquests conceptes explica la gran transformació que està vivint la nostra professió.

Es plantegen reptes tan cabdals com l'obsolescència dels formats que poden impedir la consulta de documents en un espai de temps ben breu i que poden comportar pèrdua d'informació en les organitzacions. Un altre repte que es posa de manifest en aquesta obra, relacionat amb l'anterior i no pas de menys transcendència, és la manca d'experiències sobre preservació digital que garanteixin la perdurabilitat.

El tractament merament arxivístic de la documentació electrònica està present en els apartats que es dediquen a la descripció, la classificació, l'avaluació i la preservació o conservació. Naturalment, els

treballs de tractament arxivístic de què es parla en aquest llibre s'adapten necessàriament a la matèria primera que n'és l'objecte, el document electrònic, amb tots els canvis que aquesta nova situació comporta.

La bibliografia aplega, majoritàriament, els principals estudis a escala mundial sobre documentació electrònica i preservació digital de l'última dècada, tant en format paper com amb referències de la Xarxa.

Jordi Serra demostra àmpliament en la redacció d'aquest llibre les seves dues facetes professionals: la d'expert en la matèria, és òbvia per l'anàlisi profunda que emprèn al voltant de l'univers dels documents electrònics; i la de docent, es fa palesa en la manera estructurada en què la presenta, fent servir un to didàctic que fa la lectura del llibre assequible no tan sols als avesats en la temàtica sinó als que tot just iniciem el camí del seu coneixement.

Cal destacar, per últim, la valent aposta que l'editorial asturiana Trea ha fet per l'edició de llibres de temàtica arxivística, amb uns vint-i-cinc títols disponibles en aquests moments. L'obra que hem ressenyat en aquest número correspon al que podríem anomenar col·lecció factícia "Qué son y cómo se tratan", de publicació recent.

Els arxiviers fora de Catalunya

Manuel Melgar Camarzana Director tècnic

—
Archivo General Militar
de Ávila

Com molts altres col·legues, em vaig iniciar en el món dels arxius quasi per casualitat. Després de concloure la llicenciatura en Geografia i Història, especialitat en Història Contemporània, per la Universitat de Salamanca, vaig començar a treballar amb un contracte en pràctiques a l'Archivo Histórico Provincial de Zamora per inventariar el fons documental de l'Ajuntament de la ciutadana ciutat.

D'aquella època recordo les meves primeres lectures del manual d'arxivística d'Antonia Heredia—*Arxivística: teoria y práctica*— i la sensació que em produïa no entendre pràcticament res del que allí es deia. Amb el temps, l'estudi i la reflexió, em vaig anar adonant que l'arxivística era purament lògica i, sobretot, pràctica.

Després d'uns anys de preparació autodidacta i amb l'ajuda de l'Archivo Histórico Provincial de Zamora, especialment del seu director, em vaig presentar a les oposicions del Cuerpo Facultativo de Archiveros. Recordo els mals tràngols que es passen en la realització dels exàmens i, després d'algun entrebanc, vaig aconseguir aprovar les del Ministeri de Cultura.

El període de pràctiques em va servir fonamentalment per ampliar els meus coneixements sobre els arxius. Al mateix temps em va oferir l'oportunitat de conèixer força centres rellevants al nostre país, com són l'Archivo General de la Administración, l'Archivo Histórico Nacional, l'Archivo del Palacio Real, l'Archivo Histórico del Aire i l'Archivo General de la Guerra Ci-

vil Española, avui Centro Documental de la Memoria Histórica.

A l'any 1998 em vaig incorporar a l'Archivo General Militar de Ávila com a tècnic superior d'Arxius. Des del 2000 ocupo el lloc de director tècnic del Centre, ja que la direcció la porta un coronel de l'Exèrcit de Terra. Les responsabilitats fonamentals que tinc encomanades com a director tècnic les podem concretar en la direcció del tractament arxivístic i tècnic dels fons documentals, la coordinació de les àrees de control, conservació, descripció i referència, la planificació de les necessitats econòmiques per proposar-les al director del Centre, l'assessorament arxivístic al director, l'atenció científica als investigadors i l'elaboració de propostes per als plans ordinaris i extraordinaris d'actuació, així com la redacció de les memòries anuals.

Què puc explicar del món dels arxius militars? En els anys noranta s'havia començat a organitzar, estructurar i impulsar el Sistema d'Arxius de la Defensa (SAD) de la mà d'Antonio González Quintana.

El Sistema es concep com el conjunt d'organismes que estructuraven, conservaven, controlen i tracten la documentació produïda o conservada per l'Administració militar en cadascuna de les seves etapes. Es constitueix per una sèrie d'òrgans i unitats de direcció i planificació tècnica, com són la Direcció General de Relacions Institucionals de la Defensa i la Subdirecció de Patrimoni Històric, i uns òrgans consultius

i assessors –la Junta d'Arxius Militars i la Comissió Qualificadora de Documents de la Defensa. S'estructura en quatre subsistemes, el Subsistema Arxivístic de l'Òrgan Central, el de l'Exèrcit de Terra, el de l'Armada i el de l'Exèrcit de l'Aire. Cadascun d'ells té els seus corresponents òrgans de direcció i planificació i els seus arxius, com a òrgans d'execució.

El volum de documentació custodiada –arxius centrals, intermedis i històrics– s'aproxima als 110 quilòmetres lineals de prestatgeria.

Al llarg d'aquests anys, he pogut observar que després d'una primera fase d'impuls i creixement amb la publicació del Reglament d'Arxius Militars el 1998, així com la normativa de caràcter tècnic, s'ha continuat amb un període d'estancament en què cada subsistema ha tractat d'avançar pel seu compte, una situació només trencada darrerament per les demandes dels ciutadans i investigadors per conèixer els fons documentals relacionats amb la memòria històrica recent.

Les necessitats dels arxius militars són moltes i de diversa naturalesa. La dotació de personal tècnic és escassa i els recursos, insuficients, cosa que es tradueix en un migrat control dels fons documentals, sobretot dels arxius intermedis.

Es necessita una política més decidida per part del Ministeri de Defensa en l'àmbit dels arxius. És prioritari un control més gran dels fons documentals i avançar en la descripció d'aquests fons. Els inventaris resultants haurien de ser accessibles al web a

través de sistemes d'informació, de manera que fos possible consultar els documents militars des de qualsevol lloc del món.

Tot això s'ha d'acompanyar d'una millora en les infraestructures dels arxius, ja que molts d'aquests arxius encara avui no tenen les instal·lacions mínimes per donar servei a les finalitats que tenen encomanades.

En l'àmbit de l'associacionisme professional he estat soci d'Arxivers sense Fronteres i actualment ho sóc de l'Asociación de Archiveros en la Función Pública. No obstant això, la major implicació i dedicació ha estat per a l'Asociación de Archiveros de Castilla y León (ACAL), de la qual sóc el president des de l'any 2004.

Amb Arxivers sense Fronteres vaig col·laborar en el projecte de formació a Sarajevo i Banja Luka –Bòsnia i Hercegovina–. El record d'aquesta experiència no pot ser millor, tant des del punt de vista personal com professional, ja que em va permetre conèixer persones estupendes i la tradició arxivística d'altres països, que si bé havien superat moments difícils, estaven dotats d'una tradició arxivística sòlida.

Com a president d'ACAL, crec que sempre hem intentat oferir als nostres socis un programa formatiu actualitzat, però també, és veritat, hauríem de treballar més altres aspectes de la professió, com són els temes relacionats amb les competències i l'estatus professional, però les necessitats que els arxius i els professionals tenim són moltes i els voluntaris, pocs.

HORARI D'ATENCIÓ

Support administratiu:

Maria FUNÉS
Dilluns i dijous: de 15 a 19 h
Dimarts, dimecres i divendres:
de 9 a 15 h

COMPOSICIÓ DE LA JUNTA

President:

Joan Antoni JIMÉNEZ,
jjjimenez@catsalut.cat

Vicepresidenta:

Patricia LLOVERAS,
patricia.lloveras@gencat.cat

Vocal de Secretària:

Albert VILLARÓ,
avillaro@aj-laseu.net

Vocal de Tresoreria:

Ana PAZOS,
apazos@gencat.cat

Vocal de Relacions Internacionals:

Joan BOADAS,
jboadas@ajgirona.org

Vocal de Recerca i Noves Tecnologies:

Miquel SERRA,
miquel.serra@udg.edu

Vocal de Treball i Estatus Professional:

Josep CONEJO,
jcmuntada@gmail.com

Vocal de Formació i Activitats:

Carme GARCÍA,
carmegarciáf@gmail.com

Vocal de Relacions Institucionals:

Marc TAXONERA,
biblioteca@abmontserrat.es

Vocal de Projecció Professional i Difusió:

Coia ESCODA,
arxiu@porttarragona.cat

Vocal de Publicacions:

M. Luz RETUERTA,
luz.reuerta@gmail.com

La Junta informa

Sessió 4/2009, de 22 d'abril

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Encarregar a l'empresa Creatia el desenvolupament del nou portal d'Internet de l'AAC.

Sessió 5/2009, de 20 de maig

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Aprovar la traducció de la Declaració Universal d'Arxius.
- Nomenar per formar part del tribunal de selecció per cobrir una plaça d'adjunt/a d'arxiu del Parlament de Catalunya la Sra. Rosa Maria Aubesart Martínez, arxivera del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya (com a titular) i la Sra. Yolanda Zuil Escobar, arxivera de l'Agència de Residus de Catalunya (com a suplent).

Sessió 6/2009, de 2 de juny

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Es pren l'acord sobre l'assignació de càrrecs i vocalies entre els integrants de la Junta, que queda de la manera següent:

Joan Antoni Jiménez, president; Patricia Lloveras, vicepresidenta; Albert Villaró, secretari; Ana Pazos, tresorera; Marc Taxonera, vocal de Relacions Institucionals; Joan Boadas, vocal de Relacions Internacionals; Josep Conejo, vocal de Treball i Estatus Professional; Carme Garcia, vocal de Formació i Activitats; Miquel Serra, vocal de Recerca i Noves Tecnologies; Coia Escoda, vocal de Projecció Professional i Difusió; M. Luz Retuerta, vocal de Publicacions.

- S'acorda també que, per tal de respectar la normativa de protecció de dades, a partir d'ara només es penjaran al web els acords de la Junta, i no pas tota l'acta.

Moviments de socis

Altes

Socis adherits: Carmen Clara MUNTÉ VAN ENKHUIZEN.

Socis numeraris: Mònica CORCHETE NAVAS.

Estudiants: Cristina COTS FIGULS, Eduard PONS RAMOS.

Baixes

Socis institucionals: Ajuntament del Districte de Sants, Arxiu Municipal del Districte d'Horta-Guinardó.

Socis jubilats: Anna M. ADROER TÀSIS.

Socis numeraris: P. Pere SERRA COROMINAS.